

Ante POPOVSKI

s a m u i l

I

*Ne ostade ništa u čoveka
— nad najdrđim se uzdiže
i provalije zaravni
i bezdane
i reke iskapi
kamen
crn go kamen.*

*I mesec ne side niz stožere
guvana zrma ne videše
mesto plod po dretu je rastao
U dlanovima kao klob stezabu ga seljaci
i prvorotkiće umesto čeda
radabu kamen
crn go kamen.*

*Koliko samo rikače divljina
poslednja vruća crće na goletima
neće više vući da se rodil*

*I lude vetrine
samo grdan pepeo nosiše
stlagabu ga
jedan na drugi
jedan do drugog
od svih vekova više brdima izraste kamen
go crn kamen.*

*Ne ostade ništa u čoveka
nad najdrđim se uzdiže
i provalije zaravni
i bezdane
i reke iskapi
kamen
go crn kamen!*

II

*Dodite momci crne ljudine.
derani, šakali, orlovi
iz svih ugara
iz svih dubrava
svi dedovi
i sva kolena
Dodate*

*Da se skupimo da se vidimo
Ostalo je u krvi još od pamteveka nešto
nijedna ljudi zmija u zemlji neće ga isisati
nijedna travka
nijedan koren neće ga isisati
što će ostati da brani ovu
crnu i prokletu
da rada beret
— imućnosti i nemaština.*

*Dodite moje crne ljudine
svi vekovi i sva kolena
Dodate
da se skupimo
da se vidimo
Da izoremo ovaj kamen
i mesto ploda nepravdu da posadimo
da ubvati dubok koren*

*i gliste grane da pusti
Oluje da lome i da ga ne slome
Zemlja da se trese
i lude vetrine i svodolice
— ono da raste nad našom nesrećom visoko
— O njega da se obesimo!*

III

*Ili pak dodite
Abadžije ovančari ribari
Bršlaci mijaci
Dodate*

*Po svim oridima i po svim prešpama
Da podemo
Da se izbrojimo*

*Malo li nas je
Mnogo li nas je*

*Pravičemo carstvo
Da vidimo koliko vekova čemo carovati
Ko će nam biti car
Ko Bog
I uboda ko će nam biti,
Dodate
Da se izbrojimo!*

IV

*U ovom carstvu muževa i bez careva
Neka se klanjaju svii nožu
Koji u rukama stazu ove crne belasice
I dubrave;
Njime sve oči neka im se izvade;
U onoj provaliji dole
I tela njime neka im se izbodu
— Opancarima ribarima bršljacima
Neka ostane ovo crstvo posto
I samo kamen
Crn go kamen neka se nakoti
Ime poši sobom da nam živa
Unuci da nam ga otkopaju
Sa njima i mi da vekujemo*

V

*Gospode
Iz ovog pepela mog carstva
Narodi muževe i sirotinju.*

*Liti im da im prineseš bar kamen
Njime da se brane i izrastu
Visoko visoko
Do onog mesta odakle počinje da se spušta
Carstvo twoje nadole
Odalaže da sagledaju
Svoje ko zna koje koleno
Koje im nedostaje.*

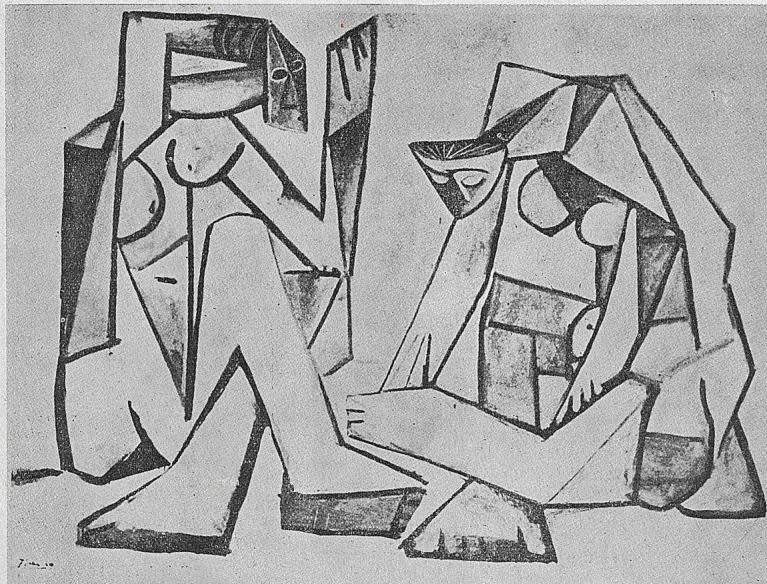
*Gospode
Moj vek neka vidi svoje veliko pleme
I neka umre spokojno.*

S makedonskog preveo Vlada UROŠEVIĆ

ANTE POPOVSKI, rođen 1931 godine, spada u mladu generaciju makedonskih pesnika. Živi u Skoplju kao lekar. Dok je njegova prva zbirka pesama »Odblesci« (izdata 1955) prošla dosta neopazeno, druga njegova zbirka »Vardare« (izdata 1958), iz koje je ova pesma prevedena, naišla je na veoma povoljan prijem kod najvećeg dela kritike.

Pablo Picasso :

Dve žene na plaži

poezija ante popovskog

Zaista, zar može čovek ostati ravnođušan kada sasvim iznenada njegovolice zapljuje vreli dah sigurnog, sasvim preciznog i retko doživljjenog stiha, kada u njemu prepozna užarenu grudu iskopanu iz dubine intenzivnog poetskog doživljaja, kada oseti da sva strofa znači pregršt svežine i odmenosti, svaka pesma nukovat koja obogaćuje, koja donosi sasvim sigurne vrednosti.

Da pred ovim krikom, pred ovim porukom, pred ovim pozivom poezije koju čitamo mi smo priuđeni da se zaustavimo, osećamo se zaduženi da odamo priznanje nekima koji su je iskopali, rukama koje su je iskopal, plećima koja su iznela nekoliko poslednjih ciklusa ove zbirke,* sadzanim od vrlih goleti naše nemštine, izatkane od korenja našeg sjućice.

»Čovek liči na svoj bol kaže Malo. Zar sagledani očima ove zbirke mi zaista ne ličimo na svoj bol? Tamo negde kraj Belasice, u mraču oslepljenih Samoilovih kopljoponaca, u mračku koji su tek Mečkin Kamen i 1903 godina po prvi put pokusali da razrede, na Karaormanu i gde još ne, mi prepozajemo sebe i svog bol u crnoj i sagoredio boji neplodnog stenja i goleti, u crvenoj boji buna i krvi. I kao što nesreća dolazi sa nesrećom, izrasta i naš žđan i zakrvavljeni pogled iz ovih stihova, blešta naša koravost u nesalomljivost, naš portret ovog rodenog delića zemlje u kojem su oti nada, ruke nož. Isčešeni na komade do dna bola i radosti i sastavljeni u praiskonskom stremljenju ku suncu — takvi smo se videli u ovoj zbirci.

I zato zaključujem da nam se sam po sebi nameće, mi nismo u stanju da formulišemo drukčije, već ovako: poštujući poznati književni imperativ da se bude svou ili još tačnije da se pronađe sopstvena »ulica, šuma i reka«, kao što sugerira Dobrica Čosić, Ante Popovski uputio se našoj prošlosti i istorijsko-patriotska tematika postala je njegova sopstvenost, njegova »parcelsa u polju danas soljko istinjena parcela«. Odbacujući apstraktne i narcisoidne samozagledavanje i samoispolitanje, toliko karakteristično za neke naše mlađe pesničke, autor zbirke »Vardare« naročito je sigurno tle i zato nije upripte čudno što u njegovoj poeziji otkrivamo jednu noviju intonaciju u polfoniji našeg poetskog kazivanja, koja zvuči i sigurno i nemametičivo, što u svakom slučaju nije kvalitet koji se sreće svađodnevno. I to narocito kada se uzme u obzir da se do sada i skoro po pravilu, svaki prodor u ovim specifičnim

U praznoj kući
golim zdovima
dolikuje samo nož.

Možda se ovde nalaze najizrazitije kreativne sposobnosti ovog autora, ono što nam ovu poeziju pretstavlja kao poznatu i blisku, ali ipak nerečenu do sada.

Aco ALEKSIEV

* A. Popovski: »Vardare«, Skopje,
»K. Racin«, 1958

žute priče

PACOV KOJI NIJE MOGAO DA VOLI

Bio jednom jedan pacov i nije mogao da voli. Šta sve nije pokušao i da se ubije i odmetne u totalne vegeterantice i da se pretvori u mačku, ništa nije pomoglo; samo ponekad pojco bi negak miš iz vinski razloga koje sam sebi nije umeo da rastumaci. Šta sve nije pokušao ali ništa nije pomoglo. Kad bi plakao te bi suze bile radi onog drugog koji ga je mučio. Pokušao je da se ubije pa je ispašo smršaj. Koldok putu je htio da skonča, ali uvek neki jači razlog naterao bi ga da se nasmeje i tako upropasti stečeni zalet. Ili bi proanalazio neprrijatelje radi kojeg mora da produži životarenje. Plakao je ali nikad sam. Pokušao je sam ali bi samo cirkuo i na kraju oteo bi se krik koji nije mogao da izade iz jedne pacovske kože. Nepochljiv krik. Mnogo je žena promenio, čak se i ozrenio, što nije potrebno u pacovskom svetu, ali voleti nije mogao. Jednog dana kada je trebalo da umre i obično što čine svi pacovi sazvao je prijatelje, sinove i ostalu rodbinu da ga oplaču i posle pojedu. Shvatio je kako je užasno biti pacov koji ne može da voli. O da je samo tada mogao još da se jednom digne i učini nekakvo herojsko delo. O da je tada mogao da ustane i pojede sakrivenog miša. I rasplakao se. Ali suza nije imao. Pokušao je da krikne. Ali više nije imao dah. Tada kroz hrapav bol ugleda sunce koje se usvila jednim kracikom u sobi kao zmija palacajući, i umre. Umre jer je mogao da zavoli. Prijatelji rekuće da je umro sa smrćkom, kačka divna smrć. I svi nagnute da ga smiju ljubavljiv pojedu. Ponekad neko od pacova može da se najluti i kad dobije but. Oni su uvek u stanju nezadovoljstva i kopanja hodnika. Ne potkuće se. Odlažeći rekuće ženi kako je lepo umrli mladi. Da, odgovaraže žena čisteci potajno zube. Žena razmišljaće koji bi od prisutnih mogao da je poželi i šta ostaje od pacovskog života kad se umre. Samo siti tuđi stomaci.

Boda MARKOVIĆ

PRIČA O NEZGODNOJ LOZI

bio jednom jedan čudniji most i ponekad da ibi ga preši ljudi su zaboravljali na svoja tela i tako proždrti odlazili u zemlju sunčeve svetlosti ali niko se nije rado privatao tih raspadajućih trupina da ih na časak pričuva, te su ovi jadnici još okrenjenci odlazili srušavajući je ostalo, preostalo: ili da prevare ili ubiju ili da se ubiju što se ponekad najviše isplačivalo, drukčije se nije moglo ipak najbolje je bilo onima koji nisu hteli da misle: taj mali broj polako kao sneg, koprio je od muka